De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**. Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.** Inzendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 6 Augustus 1916. N°. 2011.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden *f* **1.20**, voor België per jaar *f* **5.30** bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar *f* **6** bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers *f* —.**10**. Abonnementen worden aangenomen door het Bureel te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentiën: van **1** tot **6** regels *f* **1.20**, voor elken regel meer *f* —.**20**. Aanvragen en vermelding van liefdegaven *f* —.**12** per regel.

„Vele leden, doch één lichaam".

Maar nu zijn er wel vele leden, doch maar één lichaam.
1 Corinthe 12 : 20.

Telkens komt de Heilige Geest er in de Heilige Schrift op terug, dat we onder Christus, als ons Hoofd, wel *vele* leden, maar toch steeds *één lichaam* zijn.

Toch geraakt dit o, zoo veelomvattend zeggen in de gewone voorstelling zoo weinig tot zijn recht.

Dit ligt daaraan, dat men het woord *lichaam* veelal verkeerd opvat.

Tweeërlei zin toch kan dit woord hebben, *eigenlijk* is de ééne, en *overdrachtelijk* is de andere.

Overdrachtelijk spreken we dan veelal van een *corps*, van het lichaam der vereeniging, van het volkslichaam, en zooveel meer. Bedoeld wordt dan, dat er menschen zijn, die zich vereenigen voor een bepaald doel. Die menschen vormen dan een corporatie. En evenals men bij 't lichaam van *leden* spreekt, zoo zijn er dan ook in zulk een corps, in zulk een gemeenschap, in zulk een corporatie personen die er *leden* van zijn. Dat heet dan wel een *lichaam*, maar slechts in overdrachtelijken zin. Het is dan een verbond van menschen dat door menschen gemaakt is, en alleen aan hun wil hangt. Wil een lid er uit, dan neemt hij zijn ontslag. Ook kan hij lid van tien, twaalf zulke lichamen tegelijk zijn. En voor zijn lidmaatschap in elk van deze lichamen betaalt hij dan zijn jaarlijksche contributie. *Corps* is geheel hetzelfde. Dit toch is alleen het Latijnsche woord. In het Latijn heet het lichaam *corpus*.

In dien overdrachtelijken zin spreekt men nu ook van de Kerk als *lichaam*, en wel als een lichaam met leden. Dit lichaam bestaat dan alleen uit personen, die in een stad of dorp bij dezelfde kerk zijn aangesloten. Zij zijn dan van die kerk *de leden*. Straks verhuizen ze, en worden leden van een andere kerk elders. Geestelijke waarborg ligt hierin voor 't minst niet. Een gansch goddeloos persoon kan jarenlang lid van het lichaam eener plaatselijke kerk zijn. Er is dan eeniglijk sprake van een kerk als *instituut*. Een instituut dat door menschen gemaakt en ineengezet is.

Doch dan is er natuurlijk geen sprake van een *lichaam* in eigenlijken zin. Het woord lichaam is dan slechts als beeld gebruikt, om een corporatie met hare leden uit te drukken.

Zoo is zelfs een studentencorps een *lichaam*, doch natuurlijk alleen bij manier van spreken.

Een lichaam met eigen aderenweefsel, bloedsomloop, en vermogen tot voortplanting is er dan niet.

Het is dan alles bloot formeel, en puur uitwendig bedoeld. Een wezenlijk lichaam heeft natuurlijk nooit anders dan een en hetzelfde hoofd. Gaat 't hoofd er af, dan houdt ook het lichaam op te bestaan. Daarentegen bij zulk een overdrachtelijk lichaam gaat 't hoofd dat er was, er gedurig af, en dan wordt weer een ander als het hoofd ervan gekozen. Een duidelijk bewijs, dat we dan eeniglijk met beeldspraak te doen hebben, en dat dit overdrachtelijk gebruik van 't woord *lichaam*, met de eigenschappen van een wezenlijk, van een heusch, van een organisch bestaand *lichaam* slechts iets in den uitwendigen vorm gemeen heeft.

Heel iets anders is het daarentegen, als er sprake komt van 't lichaam der menschheid, 't zij dan van de oorspronkelijke menschheid gelijk God die schiep in het Paradijs, 't zij van de nieuwe menschheid, gelijk deze bestaat en leeft onder Christus als haar Hoofd.

Dan toch hebben we te doen met een lichaam in geheel eigenlijken zin.

In overdrachtelijken zin genomen, zijn er eerst de leden, en dan voegen zich deze leden zelf samen tot een lichaam en verkiezen zich een hoofd. Daarentegen in het lichaam der menschheid, was het lichaam in Adam en Eva gegeven, en zijn uit dit lichaam de leden voortgekomen, zoodat het lichaam zich steeds uitzette en wies. Dan zijn er niet personen die saamgevoegd worden, of bijeenkomen, maar dan komen de leden uit het lichaam zelf voort.

Bij een vereeniging door menschen gemaakt, ontstaat het lichaam op mechanische wijze, doordat vele personen zich samen verbinden door uitwendige statuten. Daarentegen waar God de menschheid schept, wordt van zelf het nakomende geslacht uit het voorafgaande geboren, en hangt de een met den ander door bloedgemeenschap saam.

De vraag is nu maar, hoe staat het met het lichaam waarvan Christus het hoofd is?

Komt dit lichaam op doordien God 't schept, of doordien menschen op eigen gelegenheid bijeenkomen en zich saam vereenigen?

En dan natuurlijk kan het antwoord van wie bij de Schrift leeft, niet anders luiden, dan dat 't God is, die door de uitverkiezing en de wedergeboorte heel het lichaam schept, en zulks wel onder Christus als 't Hoofd ervan.

Dit lichaam der nieuwe menschheid, dat sinds onder Christus als 't Hoofd voortleeft, is nu in den grond der zaak niet anders dan het lichaam der menschheid gelijk God 't schiep in het Paradijs, maar in metamorphose, d.w.z. geheel vernieuwd, en wel met uitscheiding van de verkankerde deelen, en met instorting van nieuw levensbloed.

Aan beeldspraak, aan overdrachtelijk zeggen, valt *hier* alzoo niet te denken.

In een mechanisch, door menschen ineengezette vereeniging ontbreekt al 't organische; in het Lichaam van Christus daarentegen, waarin de wedergeborenen krachtens de Uitverkiezing opleven, zijn de leden uit de generatieve kracht van het Lichaam opgekomen. Het Lichaam is er eerst, en aan dit Lichaam komen de leden straks van zelf, elk lid in eigen hoedanigheid en met eigen bestemming, uit.

Vandaar dat de apostel zoo omstandig verwijst naar 't oog, naar 't oor, naar den voet, kortom, naar de zeer onderscheiden leden, die van zelf na de ontvangenis, reeds in moeders schoot, aan het straks ontluikende leven van het kindeke uitkwamen.

Niets overdrachtelijks, alles eigenlijk.

Een wezenlijk lichaam der wezenlijke menschheid. Dat lichaam der menschheid was krank geworden. Doodelijk krank. Het was vergiftigd. De kanker doet er geheele stukken eens in 't oordeel uit wegvallen. Er worden stukken afgezet, die verdord waren, en nieuwe stukken groeien daarvoor in de plaats. Het is een machtige chirurgische behandeling in het groot. Soms ziet men zulk een wonderbare uitsnijding en weeraangroeiing in de groote hospitalen, ook van het Roode Kruis. Alles even wonderbaar. Maar wat er ook uit het kranke of vergiftigde lichaam uitgaat, het blijft hetzelfde lichaam, en verjongd en vernieuwd staat dit als ware het herboren lichaam straks voor u.

Wat hier nu op kleine schaal door onze chirurgie als getooverd wordt, datzelfde geschiedt aan het lichaam der menschheid op geheel wonderbare wijze met Goddelijke grootheid. En dan is wel het lichaam van de in het Paradijs geschapen menschheid nauwelijks meer herkenbaar, maar in het vernieuwde lichaam der herborenen leeft 't toch weer op. Maar nu in Goddelijke weelde en reinheid, vol van heiligheden en heerlijkheden. En zulks onder Christus als 't Hoofd.

Dr. A. K.

Zes-en-dertigste Jaarlijksche Samenkomst

VAN DE

Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag

gehouden te Rotterdam op 5 en 6 Juli 1916.

V.

DE MEETING.

Prof. Gessink komt tot zijn derde stelling, tot die welke over de beteekenis der Vrije Universiteit gaat:

Inzonderheid voor de geestelijke ontwikkeling van het Gereformeerde volksdeel, maar ook voor die van heel ons volk is de Vrije Universiteit een beteekenisvolle factor.

De stelling is, zooals Spr. in den aanvang gezegd had, gericht tegen Prof. Dr. H. Visscher, den Gereformeerden hoogleeraar in de Theologische Faculteit aan de Rijks-Universiteit te Utrecht en bepaaldelijk tegen diens bewering op p. 46 van zijn vlugschrift: Na Eer en Staat: »Het is er verre van af, dat de Vrije Universiteit voor de geestelijke ontwikkeling van ons volk een beteekenisvolle factor is, zelfs niet voor het Gereformeerde volksdeel".

Bij deze bewering, zegt Spr., hebben wij te doen met een waardeeringsoordeel. Mijn Utrechtsche collega spreekt er in uit het resultaat zijner beoordeeling omtrent de waarde onzer V. U. als factor voor de geestelijke volksontwikkeling en dat resultaat is dan, dat haar als zoodanig zoo goed als alle waarde moet worden ontzegd; dat zij alzoo in wat voor de geestelijke ontwikkeling van het volk behoefte is, zoo goed als niet voorziet; aan die ontwikkeling welke ook het doel der Universiteit moet zijn, zoo goed als niets toebrengt.

Waardeeringsvoorstellen zonder meer zijn subjectief en met het stellen van het mijne omtrent de V. U. tegenover dat van Prof. Visscher zouden wij dan ook niet veel verder komen, zegt Spr.

Om ook objectief te zijn, moeten zij den toets aan de werkelijkheid kunnen doorstaan.

Waar ik dus, zegt Spr., tegenover Dr. Visscher's bewering de mijne stel, zal ik trachten de zijne te weerleggen op gronden aan de werkelijkheid ontnomen.

Alvorens hiertoe over te gaan, wil hij echter twee punten, die in Prof. Visschers vlugschrift met zijn oordeel omtrent de V. U. in verband staan, releveeren.

Het eerste is, dat waar in dit oordeel en zoo ook in Spr's. stelling van »geestelijke ontwikkeling« wordt gesproken, deze te verstaan is van de intelleetueele of wetenschappelijke. Dit toch blijkt zoowel uit wat eiders als uit wat op 47 in de brochure te lezen staat: »De idee, die aan hare (bedoeld is de V. U.) schepping ten grondslag ligt, is ongetwijfeld geniaal en Dr. Kuyper waardig. Het is iets bekoorlijks zich den ganschen cyclus der wetenschap te denken als beheerscht door de grondidee van het Calvinisme.«

Het tweede is, dat Prof. Visscher een Universiteit op Calvinistischen grondslag voor den invloed der Calvinistische wereldbeschouwing onnoodig acht.

Hoe dit nu te rijmen is en met wat ik in mijn tweede stelling heb aangetoond omtrent den nood, die voor het stichten onzer Universiteit den christenen was opgelegd en met den eisch van beteekenisvolle factor te zijn voor de geestelijke ontwikkeling van ons volk, moge Dr. Visscher zelf uitvinden. Ik, zegt Spr., meen mij alleen te kunnen bepalen met hier de onjuistheid van zijn betoog omtrent de overbodigheid van een Universiteit op Calvinistische grondslag te releveeren.

Na zijn zoo straks vermeld eeresaluut aan Dr. Kuyper schrijft dan Prof. Visscher op diezelfde pagina: »Maar hoe geniaal de conceptie ook zijn moge, moet toch de vraag rijzen, of de idee der Christelijke, in dit geval dan der Calvinistische wetenschap hare belichaming altijd kan en moet vinden in eene Universiteit".

Nog op deze bladzijde schrijft hij, dat hem dit twijfelachtig dunkt, maar reeds op de volgende meent hij de vraag, althans a priori, ontkennend te moeten beantwoorden en daartoe komt hij door wat ik, zegt Spr., onjuist acht omdat ik het niet anders kan zien dan als een valsche analogie.

»Er zijn«, zoo staat er op p. 46, »meer wijsgeerige concepties der wetenschap, niet minder veelomvattend dan de christelijke en waarin men toch nooit aanleiding vond een afzonderlijke Universiteit te stichten«. Dit neerschrijvend is de auteur van Na Eer en Staat aan Hegel gaan denken en met een: »Denk slechts aan de Hegelsche Encyclopaedie«, verzoekt hij ook zijn lezer dit te doen.

Deze associatie van denkbeelden is zielkundig te verklaren, want metterdaad bevat het hier bedoelde werk, dat de Duitsche wijsgeer reeds in 1817 uitgaf, een wijsgeerige conceptie der wetenschap en is het niet minder dan in grondtrek de gansche cyclus der wetenschap door een grond-idee beheerscht. Maar als de auteur op p. 47 schrijft »toch is men er nooit toe gekomen eene Universiteit te stichten op Hegelschen grondslag" en tot de conclusie komt: »Voor den invloed der Calvinistische wereldbeschouwing is dus a priori een Vrije Universiteit niet noodig", dan is deze conclusie toch niet onbedenkelijk. Niet onbedenkelijk, zegt Spr., wijl de twee gevallen niet gelijk staan.

Hegel, dien men, doelend op de periode der »Restauratie« welke met den val van Napoleon begint en met dien der Bourbons eindigt, den »philosoof der Restauratie« heeft genoemd, iets wat zijn volgelingen minder juist vinden dan wanneer men hem den „Restaurator der philosophie« noemt, — Hegel zag, sedert hij in 1818 professor te Berlijn was geworden, tot aan zijn dood in 1831, als de »Pruissische Staatsphilosoof«, niet alleen de Berlijnsche Universiteit, maar, doordat ook aan de andere Universiteiten zijn volgers werden benoemd, de Duitsche Universiteiten in zijn geest omgezet.

Het is dus nog al natuurlijk, dat toen deze Universiteiten op Hegelschen grondslag waren geworden, Hegel en de zijnen zich de moeite bespaarden van afzonderlijke Universiteiten te stichten.

Aposteriori of van achteren bezien echter blijkt, dat voor deze omzetting der Pruissische Staatsuniversiteiten in Universiteiten op Hegelschen grondslag, de Pruisische Staatsminister Altenstein een beteekenisvolle factor is geweest. Deze Staatsman, zelf de leer van Hegel toegedaan, bracht den wijsgeer te Berlijn en wist ook de katheders der andere Universiteiten met diens volgers te bezetten.

Herinneren wij ons nu, zegt Spr., wat zooeven omtrent het ontstaan onzer V. U. is gezegd, dan blijkt, dat reeds door het verschil in de politieke omstandigheden de twee gevallen niet gelijk staan en dat reeds daarom wat in Pruissen niet noodig was voor den invloed van de Hegelsche, in Nederland wel noodig was voor den invloed der Calvinistische wereldbeschouwing.

Ten slotte zij hierbij nog opgemerkt, zegt Spr., dat men, uit een oogpunt van duurzaamheid, met de belichaming in een afzonderlijke Universiteit van een conceptie der wetenschap door één grondgedachte beheerscht, bij de wisselvalligheid der politieke omstandigheden, nog niet zoo kwaad af is. De overheersching toch van het universitaire leven in Pruissen door het Hegelianisme heeft niet langer geduurd dan dertig jaren. Wanneer, na het aftreden van Altenstein als Minister, de politieke omstandigheden veranderd zijn, wordt in 1841, dus reeds tien jaren na Hegels dood, Schelling naar Berlijn geroepen om daar aan het heerschend Hegelianisme een tegenwicht te bieden, en zeven jaar later, in 1848, heeft het met de Staatsuniversiteiten op Hegelschen grondslag uit.

Aan zijn door mij te weerleggen bewering omtrent onze V. U. laat, zoo gaat Spr. voort, de auteur van Na Eer en Staat voorafgaan: »Een enkel liberaal blaadje als de *Kerkelijke Couranf* mag haar invloed (bedoeld is hier de invloed der V. U.) hoog aanslaan, zij mag zichzelve met eenigen ophef aandienen, de werkelijkheid stemt daarmede niet overeen".

Het liberale blaadje, zooals Prof. Visscher met bedenkelijk gemis van courtoisie het officieel orgaan zijner eigen Kerk noemt, denkt over den invloed onzer V. U. dus anders dan hij; slaat dien invloed zelfs hoog aan. De wetenschap, dat ook anderen, die, evenmin als de Kerkelijke Couranf, onder de voorstanders onzer V. U. zijn te rekenen, met deze beoordeeling van het officieel orgaan der Nederl. Hervormde Kerk omtrent onze V. U. het goed eens zijn, zou, zegt Spr., indien de aanval op de beteekenis dier Universiteit waarnaar ik nu reeds meer dan 25 jaren verbonden ben, mij ook maar eenigszins had ontmoedigd, weer moed hebben kunnen geven.

Dan, zoo gaat hij voort, ik weet het ook wel, dit zijn allemaal slechts waardeeringsoordeelen.

»De werkelijkheid stemt daarmede niet overeen", volgens mijn geachten ambtgenoot.

Voor dit beweren nu vind ik, zegt Spr., in de brochure hoofdzakelijk twee gronden aangevoerd en op dat beweren berust dan weer het andere van Prof. Visscher, dat »het er verre van af is, dat de Vrije Universiteit voor de geestelijke ontwikkeling van ons volk een beteekenisvolle factor is, zelfs niet voor het Gereformeerde volksdeel«.

Een van die gronden is dan, dat de Gereformeerde actie in haar geheel niet vrij is van geestelijke inzinking« en dat „het Gereformeerde type bezig is te verworden en uit te slijten".

Of dit nu werkelijk zoo is, zegt Prof. Gessink, staat nog te bezien. Wat, om iets te noemen, de Gereformeerde actie voor onze V. U. betreft, kan ik mijn geachten ambtgenoot tot zijn geruststelling verzekeren, dat zij zich tegenwoordig in blakenden welstand bevindt. Maar gesteld al, dat het met de Gereformeerde actie en het Gereformeerde type zou treurig gesteld is als de auteur van Na Eer en Staat denkt en in deze zijn brochure schrijft, ook dan is daarop nog geen bewijs te gronden voor de bewering, dat van de V. U. geen invloed uitgaat en zij mitsdien geen beteekenisvolle factor voor de geestelijke ontwikkeling met ons volk, zelfs niet voor die van het Gereformeerde volksdeel is.

Op p. 54 toch van het vlugschrift waar de schrijver het heeft over de verwording en uitsluiting van het Gereformeerde type, — bedoeld is hier het levenstype — laat hij terstond volgen: »Na een enkel geslacht, na een dertigtal jaren, dreigt het een snelle afloop der wateren te zijn.« Mij indenkend, zegt Spr., in den gedachtengang van den schrijver zal, bij de wisselwerking tusschen verwording van het type en inzinking van de actie, ook van de laatste gelden wat hij van de eerste beweert. Maar juist met dat »na een dertigtal jaren« stoot de schrijver zijn eigen grond omver. Immers nu, in 1916 en wel in het begin van dit jaar, zond Prof. Visscher zijn brochure in het licht en volgens hem dreigde het toen met de Gereformeerde actie en het Gereformeerde type een snelle afloop der wateren te zijn. Wij staan alzoo, volgens hem, op heden aan het begin van een periode van inzinking van die actie en van verwording van dat type, en daarin zou zich nu, altijd weer volgens hem, toonen het gemis aan invloed der V. U. op de geestelijke ontwikkeling van het Gereformeerde volksdeel. Wijl nu deze periode van decadentie waarin wij heden verkeeren, althans, naar hij zelf schrijft, beginnen te verkeeren, eerst »na een dertigtal jaren" is aangebroken, moet zij dus vooraf zijn gegaan door eene waarin het, zoo met die actie en als dat type er heel anders uitzag.

En die periode van bloei moet dus niet minder dan dertig jaren hebben geduurd.

Wanneer wij nu, zegt Spr., van het jaar 1916 dertig jaren aftrekken, krijgen wij 1886. En wanneer wij dan rekening houden met den tijd, dien de auteur voor het concipieeren, schrijven en laten drukken zijner brochure noodig had, moet de periode welke aan die der decadentie voorafgaat dus niet zoo heel lang vóór 1886 zijn begonnen en zijn wij alzoo met de decadentie nog maar heel aan het begin. Onze V. U., zoo gaat, Spr. voort, is gesticht in 1880 en het geding tusschen mij en collega Visscher loopt er niet over of zij *de*, maar of zij *een* beteekenisvolle factor voor de geestelijke ontwikkeling van ons volk, inzonderheid van het Gereformeerde volksdeel, is. De geestelijke ontwikkeling van een volk toch is, daar zullen we het wel goed over eens zijn, van een pluraliteit van oorzaken afhankelijk; voor haar zijn, behalve 'n Universiteit, ook nog andere factoren noodig.

Maar dat nu ook onze V. U., na in 1880 te zijn gesticht, reeds vóór 1886 begonnen is en van toen af, dertig jaar lang, werkelijk een niet geringen invloed op de geestelijke ontwikkeling inzonderheid van het Gereformeerde volksdeel heeft geoefend; dat zij daardoor de Gereformeerde actie gesterkt, het Gereformeerde type tegen uitslijting bewaard heeft en alzoo voor die ontwikkeling een beteekenisvolle factor is geweest, daarvoor, zegt Spr. mag ik mij beroepen op de feiten.

Werd onzerzijds, voor nu 36 jaar, terecht gewezen op de treffende overeenkomst tusschen den noodstand der ideeele cultuur van het Gereformeerde volksdeel onder de overheersching der vrijzinnigheid, met den noodstand ons geteekend in 1 Samuel 13 : 19 en 20 van Israels materieele cultuur onder de overheersching der Filistijnen, — thans zouden wij dat niet meer kunnen doen. Die overeenkomst toch is veel minder treffend geworden, want het Gereformeerde volksdeel heeft thans weer zijn eigen smeden of, zonder beeldspraak, het kan bij eigen vakmannen, althans op vele gebieden waarvoor wetenschappelijke vorming en voorbereiding noodig is, weer terecht. En is het dan ook niet onze V. U., die door haar onderwijs deze mannen tot die maatschappelijke betrekkingen heeft gevormd en voorbereid?

Heeft zij niet bovendien, door het optreden van haar hoogleeraren, op allerlei gebieden van ons volksleven, invloed geoefend en daardoor de geestelijke ontwikkeling bevorderd van het Gereformeerde volksdeel? Men denke slechts, om van de jongere generatie niet te spreken, aan wat door de oudere generatie, door Kuyper en Rutgers, door Fabius en Woltjer op al die gebieden is gewrocht.

Waar alzoo vast staat, zegt Spr., dat voor de dertigjarige, wijl van vóór 1886 aangevangen, periode van bloei der geestelijke ontwikkeling van het Gereformeerde volksdeel ook onze V. U. een beteekenisvolle factor is geweest, gaat het niet aan, om, aangenomen nu, dat dit volksdeel thans aan het begin van een decadentieperiode zou staan, onze Universiteit dat praedicaat te ontzeggen. Gelijk toch voor de materieele ontwikkeling van een landbouwstreek de vruchtbaarheid van het bouwland een der beteekenisvolle factoren is, zult gij toch, indien u die vruchtbaarheid duidelijk gebleken is, wanneer gij in de materieele ontwikkeling van de streek achteruitgang begint te speuren, de oorzaak daarvan eer aan alle andere factoren toeschrijven, dan aan het land.

En zoo is dan ook, zegt Prof. Gessink, de eene grond, dien Prof. Visscher voor zijn bewering aanvoert, allerminst een voldoende grond.

Maar bezien wij thans den anderen grond.

Die andere grond, welken Prof. Visscher voor zijn bewering aanvoert, dat van de V. U. in werkelijkheid geen invloed uitgaat en zij mitsdien geen beteekenisvolle factor is voor de geestelijke ontwikkeling van ons volk, zelfs niet voor het Gereformeerde deel, is: »dat de Gereformeerde groep in al die jaren van haar bestaan niet bij machte is geweest de mannen te leveren, die noodig zijn om eene Universiteit ook maar even te bezetten";

En, „dat voor het bezetten van een Universiteit noodig is een vrij groot aantal wetenschappelijke mannen, die het Gereformeerde beginsel zoo diep hebben ingeleefd, dat heel hunne visie op het wereldproces er door bezield en gedragen wordt. Zij moeten dragers zijn der Gereformeerde wereldbeschouwing en bovendien in staat om deze op het wetenschappelijk onderzoek toe te passen, zoodat de echte ware wetenschap verschijnt in dat licht«.

Zooals het hier in de brochure staat, zegt Prof. Gessink, raakt dit alles niet de V. U. maar de „Gereformeerde groep". En als wij dan bedenken, dat de „Gereformeerde groep" ten onzent zoo ongeveer 300 jaren bestaat, zou ik den auteur van Na Eer en Staat willen vragen of hetgeen hij, met het oog op verleden en heden — en bij dat heden denk ik ook aan enkele mannen uit de „Gereformeerde groep", die in de laatste jaren aan de Rijks-Universiteit te Utrecht doceeren, — hier schrijft omtrent de machteloosheid van de „Gereformeerde groep", »in al die jaren van haar bestaan", niet verre af is van met de werkelijkheid overeen te stemmen.

Maar, zegt Spr., van de zonderlinge wijze waarop Dr. Visscher hier zijn argumentatie tegen de beteekenis onzer V. U. inkleedt, wil ik geen misbruik maken. Alleen diene nog tot zijn naricht dat men, met uitzondering van de Theologische Faculteit, aan onze V. U. ook benoembaar is wanneer men niet behoort tot, zooals hij schrijft, »een bepaalde kerk" en waarbij hij dan waarschijnlijk de Gereformeerde Kerken in Nederland op het oog heeft.

Wat nu de eerste alinea van het zooeven door mij aangehaalde argument betreft, zij daartegenover gezegd, dat onze V. U., al is zij ook nog niet toe aan wat haar stichter, Dr. Kuyper, in 1872 schreef: »De Vrije Universiteit, alle vakken van wetenschap omvattend«, naar dit doel toch zeer ernstig streeft. En wel is haar Medische Faculteit, ook al bezitten wij in Prof. Bouman een psychiater, dien andere Universiteiten ons benijden, nog in wording en moet haar Natuurkundige te worden nog beginnen, doch haar Theologische Faculteit telt thans twee emeriti, vijf gewone en een buitengewoon hoogleeraar. Haar Juridische drie gewone hoogleeraren en haar Letterkundige drie gewone en een buitengewoon hoogleeraar. Bedenkt men daarbij, dat 36 jaar voor een Universiteit niet veel meer is dan wat voor een mensch is de aanvallige kinderleeftijd, dan staat het met dat »ook maar even bezetten« nog niet zoo heel slecht.

Wat nu de tweeede alinea van Prof. Visschers argument betreft, dan wordt deze, door wat hij er terstond op laat volgen, toch op zijn zachtst uitgedrukt, min steekhoudend. Wat hij er toch op laat volgen is de triomfantelijke vraag: »En is het dan niet onwedersprekelijk, dat op feitelijk geen enkel gebied in al die jaren van haar